

χωρίς άλλο! Δέν μου ἔμενε πλέον καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ φίλος μου εἶχε δίκιο. Ὁλος ὁ κόσμος ἄλλως τε εἶδα ὅτι τὸν ἐδικαίονε. Ῥώτησα καὶ ἔμαθα. Ἦτο βλάξ. Καὶ μήπως δὲν τὸ εἶχα μαντεύσει ἀμυδρῶς, ἀορίστως, διὰ τὸ πιστεύσω ἔτσι εὐθὺς μὲ μίαν λέξιν τοῦ φίλου μου;

«Καὶ τώρα; Ποτέ μου δὲν ἐμίσησα εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπον, ὅπως αὐτὴν τὴν γυναῖκα, τὴν μόνην ποῦ μὲ ἀγάπησε.»

★

Εἶπε καὶ ἐστράγγισε τὸ ποτήριόν του. Ἐσιώπησεν ὀριστικῶς, ἀμετακλήτως. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἔπαθεν ἀπὸ ἀφασίαν. Τόση ἦτο ἡ ἐπιμονὴ του καὶ ἀπόψε καὶ πάντοτε ὁσάκις τὸν ἠρώτων περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Οἱ φίλοι του ἔμειναν διὰ παντός εἰς τὴν ἀμφιβολίαν, ἂν ὅσα εἶπε τὰ ἐπίστευε πράγματι, ἢ ἂν ἦσαν γεννήματα ὥρας κακῆς, παραδοξολογία μὲν σιγμιαίας πίστεως ἄξια.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΔΙ' ΕΝΑ ΣΟΦΟΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΟΓΡΑΦΟΝ

Σπανίως βιβλίον συγγράφεται μεθ' ὅσης συντάσσεται ἐπιμελείας περὶ τὴν λεγομένην γλῶσσαν τῶν λογίων ἢ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργεστής. Οὐδεὶς νομίζω, ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ἐγκρίτου φύλλου φρονεῖ ἀντίθετα περὶ αὐτοῦ. Ἡ «Νέα Ἡμέρα» εἶνε μοναδικὸν φύλλον ὃχι μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων χωρῶν, ὅπου τὸ σύνθημα τῆς πρὸς τὴν γραμματικὴν ἀνευλαθείας καὶ τῆς ἀφροντισίας πρὸς τὴν γλῶσσαν δίδεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἐνῶ, τούναντίον, ἡ Τεργεσταία ἐφημερίς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φιλολογικὸν φροντιστήριον παντὸς φιλοδοξοῦντος νὰ γράφῃ καλλιπεῶς καὶ κανονικώτερον τὴν γλῶσσαν τῶν λογίων. Παρατηρῶ μόνον ὅτι, καθὼς εἰς Ῥώμην ἄγουσι πολλὰ ὁδοί, οὕτω καὶ πολλοὶ δρόμοι φέρουσιν εἰς τὴν καλλιπέειαν, κατὰ δυστυχίαν δὲ μία καὶ μόνη μέθοδος δὲν ὑφίσταται πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὀρθοπεείας ἢ καὶ ἂν ὑφίσταται, τὸ ζήτημα ἀκριβῶς εἶνε περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν Ἑλλήνων λογίων σφώτερον νέμεται τὸν μυστηριώδη τοῦτον θησαυρόν. Διότι, ὡς ἡ «Νέα Ἡμέρα» διὰ τῶν ἀρθρῶν, μεταφράσεων καὶ ἐπιφυλλιδῶν τῆς, οὕτω λ. γ. καὶ ὁ καθηγητὴς Κόντος διὰ τῶν «Γλωσσικῶν παρατηρήσεων» ὑπὲρ μίᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ιδέας ἀγωνίζεται: ὑπὲρ τοῦ ὀρθοπεῶς καὶ καλλιπεῶς γράφειν ὑπὲρ τοῦ ἐλλήνιζειν. Ἀλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη κοινοπραγία δὲν ἐμποδίζει βαθύτατα νὰ ἀλληλεγγυηθῶνται καθηγητὴς Κόντος καὶ Τεργεσταία «Ἡμέρα», καὶ νὰ ἀφιερῶν ἁυτὴ πρὸς τιμὴν ἐκείνου τὰ ἐξῆς σημαντικὰ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς

6 Ἰουλίου 1891: «Ἐπτὰ θιασῶται τοῦ καθηγητοῦ Κόντου ἀπεφάσισαν νὰ πανηγυρίσωσι τὴν εἰκοστὴν πέμπτην ἐπέτειον τῆς ἀνακηρύξεώς του εἰς διδάκτορα διὰ τῆς ἐκδόσεως φιλολογικῶν διατριβῶν καὶ διὰ διαγωνίσματος. Θέμα τοῦ διαγωνίσματος ἔσται, ὡς λέγεται, τὸ «Μωρίας Ἐγκώμιον». Ἀλλ' ἡ πρότασις μετέχει καὶ κακοηθείας, διότι ὁ ἡμιμαθὴς λογιώτατος, εἰς ὃν πρόκειται νὰ ἀπονεμηθῇ ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ τιμὴ, γνωστός ἐγένετο μόνον ὡς ὑβριστὴς ὄλων τῶν διδασκάλων τοῦ γένους ἀπὸ Κοραῆ μέχρι Ῥαγκαβῆ». Γνωστὸν δὲ ὅτι ἀπὸ αἰῶνος ἤδη οἱ δριμύτεροι λιβελλοὶ γράφονται καὶ αἱ βαρύτεραι ὑβρεῖς ἐκτοξεύονται ὑπὸ λογίων κατὰ λογίων καὶ ὑπὸ διδασκάλων κατὰ διδασκάλων, ἐνῶ πάντες οὗτοι οἱ πρὸς ἀλλήλους ἐχθιστοὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τρέφουσιν ἰδανικόν: τὴν ἀνόρθωσιν τῆς γλώσσης.

Κατάστασις διὰ νὰ σκεσθῇ τις ὅτι πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς γλώσσης δὲν ἰσχύει μόνον τὸ ὀρθογραφεῖν αὐτὴν, καὶ ὅτι ἡ καλλιπέεια δὲν εὐρίσκειται ἐκεῖ ὅπου τὴν ζητοῦν, κατ' εὐσεβῆ παράδοσιν, οἱ λόγοι καὶ οἱ διδάσκαλοι. Ἀλλὰ σκοπὸς τοῦ παρόντος ἀρθριδίου δὲν εἶνε νὰ περιπλανηθῶ εἰς τοιαύτης σκέψεως λαβύρινθον. Ἄλλοτε ἴσως ἐπανέλθω εἰς τὸ περίπλοκον, ἀλλὰ καὶ ἐλκυστικὸν τοῦτο θέμα· εὐτυχῆς καὶ τότε θὰ ἐλογιζόμην, ἂν κατώρθωνα νὰ ἐννοηθῇ ὅτι τὴν καλλιπέειαν δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀντιλαμβανόμεθα ἀλλέως ἢ ὡς ἀντελαμβανέτο τὴν ἀρμονιανὸς Σολωμός: «Πίστυσέ μου, διδάσκαλε, ἡ ἀρμονία τοῦ στίχου δὲν εἶνε πρᾶγμα ὄλο μηχανικόν, ἀλλὰ εἶνε ξεχειλισμα τῆς ψυχῆς...» Ἀπὸ τοιοῦτον ψυχικόν ξεχεῖλισμα ἐπήγαγε πάντοτε καὶ πηγάζει τῶν συγγραφέων ἡ γνησία καλλιπέεια, δύναμις οὐδόλως ἡ ἐλάχιστη σχετιζομένη πρὸς τὴν μηχανικὴν κατὰστροφῶν φράσεων συμφωνῶς πρὸς ὀρθογραφικούς κώδικας. Ἄλλ' εἰς ἄλλοτε τὰ σπουδαία. Σήμερον ἤθελα δι' ὀλίγων νὰ ἐκθέσω τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησε κρίσις τις δημοσιευθεῖσα πρό τινος ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς «Νέας Ἡμέρας»· κρίσις, γεμάτη ἀπὸ ἀκρισίαν, φαδρότατα διαθέτουσα, καὶ ἀξία προσοχῆς μόνον διότι ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τῆς «Νέας Ἡμέρας». Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ἄξιος καὶ συνετὸς συντάκτης αὐτῆς, ὁ Ἀλέξανδρος Βυζάντιος, ὅσον δυσμενῶς καὶ ἂν διάκηται, ὅσον αὐστηρῶς καὶ ἂν κρίνῃ τὴν σύγχρονον φιλολογικὴν κίνησιν, συμμερίζεται καθ' ὅλα τὰς σκέψεις καὶ ἐπιδοκιμάζει τὰς ἐκφράσεις τοῦ ἐπιφυλλιδογράφου του περὶ τῶν ὁπωσδήποτε πρωτοστατούντων ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε πρώτη φορά καθ' ἣν, ἀντὶ νὰ κρίωνται, ἀντὶ νὰ ἐλέγχωνται, ἀντὶ νὰ ἐπιτιμῶνται μετὰ πάσης ἔστω αὐστηρότητος, οὗτοι διασύρονται μωρῶς καὶ ὑβρίζονται κακοῦθως διὰ τῶν ἐπιφυλλιδῶν τῆς «Νέας Ἡμέρας», ἀναμιξὶ καὶ ἀδιακρίτως πρεσβύτεροι καὶ νεώτεροι, πάντες οἱ ὁπωσδήποτε φιλοτιμούμενοι νὰ συνεργασθῶσιν

εἰς τὸ μόλις ἤδη θεμελιούμενον οἰκοδόμημα τῆς πατρῴου φιλολογίας διὰ θετικῶν ἔργων, καὶ ὄχι δι' ἀρνητικῶν διδασμάτων, πάντες οἱ πιστεύοντες ἐπὶ τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας δὲν περιορίζεται ἐντὸς τῶν Γλωσσικῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Κόντου καὶ τῶν Φιλολογικῶν ὑποτυπώσεων τοῦ κ. Θερεσιανοῦ. «Ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ ἀρχὴ ἡ καλούμενὴ τῆς ἀντιφάσεως δὲν ἔχει ἀπόλυτον κύρος, καὶ ὅτι ἔγκριτον φύλλον δύναται νὰ δημοσιεῖ ἀκρίτους ἐπιφυλλίδας. Θὰ παρατηρήσῃ τις ἴσως ὅτι καὶ αἱ ἐπιφυλλίδες αὗται συντάσσονται συνήθως μετὰ γλωσσικῆς δεινότητος ὄχι τυχαίας· τί πρὸς τοῦτο; Ἐνταῦθα εἶνε πρόσφορον νὰ ἀναμνησθῇ τις τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου: Ἡ γλῶσσα νοῦν δὲν ἔχει.

Πέρυσιν ἐδημοσιεύθη, ἐν ἐπιφυλλίδι πάντοτε τῆς «Νέας Ἡμέρας», ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ καθαρεύουσα ἑλληνικὴ γλῶσσα» καὶ ἐκ Βοστόνης χρονολογούμενη, διατριβὴ βριθίαισα τοιούτων καὶ τοσούτων κοινοτοπιῶν, καὶ παρανοήσεων καὶ παρεξηγήσεων καὶ ἀνοησιῶν, ὥστε ὡς μόνην δικαιολόγησιν αὐτοῦ ὁ διατριβογράφος ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ ὅτι ἔπεσε θῦμα τῆς ἀποστάσεως, ἀδύνατο ὄντος νὰ διακρίνῃ καθαρώτερον ἐκ Βοστόνης τῆς Ἀμερικῆς τὰ ἐν Ἀθήναις τελούμενα· — διότι ὁ λόγος του ἦτο περὶ τῶν «ἡμιμαθῶν τῶν διημερευόντων ἐν τοῖς παρακειμένοις τῇ πλατεῖᾳ τῆς Ὀμονοίας καφενεῖσις» καὶ ἐκείθιν ὁρμώντων εἰς «σταυροφορίαν ὑπὲρ τοῦ δημῶδους ἰδιώματος!» — Ἀλλ' ὁ ἐν Τεργέστη ἐπιφυλλιδογράφος φαίνεται ὅτι δὲν συγχίζει τὰ ἐν Ἑλλάδι ὀλιγώτερον τοῦ ἐν Βοστόνῃ ὁμοδόξου του. Ἄλλ' ὦ ἀδελφοί, ἀφοῦ τέτοιος ἱερός ζήλος διακίει τὰς καρδίαις ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, διὰ νὰ ὀρθοτομήσετε τὸν λόγον αὐτῆς ἢ προμηθευθῆτε ἰσχυρὰ τηλεσκόπια, ἢ μὴ φεισθῆτε ἀναγκαιοτάτου ταξιδίου μέχρις Ἀθηνῶν καὶ μέχρι Κερκύρας, διὰ νὰ ἴδετε μὲ τὰ μάτια σας καὶ νὰ ψηλαφήσετε μὲ τὰ χεῖρα σας τοὺς ἐντὸς τῶν δύο τούτων σφηκοφωλεῶν διαιτωμένους ὀλετήρας τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου, τοὺς ὁποίους ἀντιλαμβάνεσθε ὄχι μόνον ὡς αἰσχροὺς ποιητὰς καὶ ἀχρεῖους πεζογράφους — πολὺ καλὰ — ἀλλὰ καὶ τοὺς φαντάζεσθε — καὶ ἐνταῦθα ἔγκριται τὸ κωμικόν — ὡς ἀργούς μυινογράφους τῶν καρνεσιῶν καὶ ὡς καταχθονίους τρόπον τινὰ φαρμασῶνας δι' ἐταίριον ποικίλως διακλαδουμένων μίαν καὶ μόνην ἀρχὴν θεραπεύοντας: τὸν ἀμοιβαίουμασιμόν! Ἐνα τέτοιο ταξίδι πολὺ θὰ σὰς ὠφελήσῃ, εὐλογημένοι!

— Τί φρονεῖς περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐρμωδῶρου; — Ὅτι εἶνε κακόν, ἀποκρίνεται ὁ Ἄνθιμος. — Κακόν; — Τόσον κακόν, ὥστε δὲν εἶνε βιβλίον, καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ὀμιλῇ κανεὶς περὶ αὐτοῦ. — Τὸ διάβασες; — Ὅχι! ἀποκρίνεται ὁ Ἄνθιμος.»

Τὸν ἀνωτέρω διάλογον εὐρίσκετε εἰς τοὺς

Χαρακτῆρας τοῦ Λαβουγιέρ. Ὡ τῆς θαυμαστῆς μετεμφυχώσεως! Ὁ Ἄνθιμος τοῦ γάλλου χαρακτηρογράφου εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ Τεργεσταῖος ἐπιφυλλιδογράφος, ἐνθυμίζων πλὴν ἐκείνου καὶ τὸν μεμψίμοιρον τοῦ Θεοφράστου, τὸν ἔχοντα «τὸ στόμα εὐλυτον πρὸς λοιδορίαν καὶ φθεγγόμενον μεγάλη τῇ φωνῇ.» Ἀποφαίνεται περὶ τῶν συγχρόνων ποιητῶν μὲ τὴν εὐσυνειδησίαν τοῦ Ἄνθιμου, ἀπαντῶντος εἰς τὸν Ἐρμωδῶρον. Ὑποθέτω ὅτι ποτὲ δὲν τοὺς ἀνέγνωσεν, ἐκτὸς ἂν γινώσκῃ αὐτοὺς ἐκ τοιούτων αὐτολεξεῖ παραθέσεων ἐν τῇ Στιχοιργικῇ τοῦ κ. Γριτσάνη!

Σὰν τῇ σπῖθα κρουμένη 'ς τῇ στάχτη
Ἐκρυβότου γιὰ μὰς λευθερίᾳ

Ἦλθε ἡμέρα, πετιέται, ἀνάπτει,

Ἐξανοίχθη σὲ κάθε μεριά.

(Σολωμοῦ, κατ' ἄλλους τοῦ Κουτούβαλη!)

ἢ ἐκ τοιούτων διατίχων:

Εἰς τὴν καὶ λάδα δι' ἐμοῦ πηγαίνου τοῦ κλαυθμῶνος,
Ἦ τὸν τόπον δι' ἐμὲ περνοῦν τὰς ἀσθέστου ἀγγέδονος.

(Dante Inferno, μεταφρ. Γριτσάνη.)

Πρὸς τιμὴν τοῦ ὑποθέτω ὅτι ἀγνοεῖ τὴν νεωτέρα ἡμῶν ποίησιν, διότι ἄλλως θὰ ἤμην ἠναγκασμένος νὰ ἐφαρμόσω εἰς βᾶρος τοῦ ἑτέρου πάλιν ῥῆσιν τοῦ Λαβουγιέρ: «Les sots lisent un livre et ne l'entendent point.» Τὸ βιβλίον πρὸς σύνθεσιν τοῦ ὁποίου ἀπὸ τοῦ Σολωμοῦ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συνεργάζονται οἱ ποιητὰί τῆς Ἑλλάδος εἶνε κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ μορφήν πολὺ σοβαρώτερον τοῦ βιβλίου τὸ ὁποῖον ματαίως πειρῶνται νὰ καταρτίσωσιν οἱ δάσκαλοι ἀπὸ τῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνων μέχρι τοῦ σοφοῦ ἐπιφυλλιδογράφου τῆς «Νέας Ἡμέρας». Ἐν τῷ ὀλιγοσελίδῳ βιβλίῳ τῶν πρώτων παρίσταται τὸ πνεῦμα ἀγωνιζόμενον νὰ δημιουργήσῃ ἕνα κόσμον ἐκ τοῦ χάους· ἐν τῷ ὀγκώδει βιβλίῳ τῶν δευτέρων πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐν αὐτῷ συνεργαζόμενων τείνουσιν πρὸς ἕνα σκοπὸν πρὸς τὴν κατάπνιξιν τῆς ἐργασίας τοῦ πνεύματος. Ἡ ἐργασία τῶν δασκάλων, ὡς τελεῖται παρ' ἡμῖν, δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν πρὸς τὸ πνεῦμα. Κραυγάζουσι οὗτοι κατὰ τῆς ποιήσεως, δηλονότι κατὰ πάσης μουσικῆς ἐκφράσεως τῆς σκέψεως, τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθηματος, ὡς ὑλακτοῦσι κατὰ τῆς σελήνης οἱ κύνες. Αἱ ὑλακαὶ αὗται σπανίως ἀναδίδονται τόσον ὀξεῖαι καὶ τόσον κωμικῶς ἐπίμονοι καὶ τόσον τυρῶδες καὶ ἀλόγως διαμειραζόμεναι πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν, ὡς ἀνεδόθησαν αἱ τοῦ ἀνωμένου ἐπιφυλλιδογράφου. Δυστυχῶς φρίμωτρον ἐνταῦθα δὲν χωρεῖ· ἀλλὰ καὶ βλάβην τινὰ δὲν δύναται νὰ προξενήσωσιν αὐταὶ εἰς τοὺς καθ' ὧν ἀπευθύνονται. Καὶ ἐπειδὴ πιθανὸν νὰ τὰς εὔρουν καὶ διασκεδαστικὰς τινεὶς

1 Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιφυλλίς τῆς «Νέας Ἡμέρας» ἐγράφη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πρὸ τίνος ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ἐκδοθείσης «Στιχοιργικῆς» ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μουσικοδασκάλου κ. Π. Γριτσάνη.

ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς « Ἐστίας » ἄς κάμω νὰ ἀκουσθῶσιν αἱ χαρακτηριστικώτεροι ἐξ αὐτῶν.

« Τὸ ὁσημέραι αὐξανόμενον παρ' Ἑλλησι πλήθος τῶν στιχοουργῶν εἶνε ἀσφαλῆς ἀπόδειξις τῆς ἐπικρατούσης ποιητικῆς στεριώσεως... Εὐχόμεθα εἰς τὴν « Στιχοουργικὴν » τοῦ κ. Γριτσάνη νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ οὐ γίνονται πρόξενοι οἱ τὴν Ἑλλάδα κατακλύσαντες στιχογράφοι. Μακαρία ἡ Ἑλλὰς ἃν εἶχε πλείονας μὲν φιλοπάτριδας πολίτας, μείονας δὲ οἰστρομανεῖς ποιητάς. » Ἄλλ' εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι ὁ κατακλυσμός οὗτος τῶν στιχογράφων ὑρίσταιται μόνον ἐν τῇ ταπεινῇ φαντασίᾳ τοῦ Ἀνθίμου τῆς « Νέας Ἡμέρας » καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας μεγάλη ὑφῆσις παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰς τὴν στιχοουργικὴν μανίαν ; ὅτι πρὸς τὴν ὑφῆσιν ταύτην συνετέλεσεν ὁ τύπος, καὶ ἰδίᾳ ὁ περιοδικός, ἀνοικτιμῶνως ἀρνούμενος φιλοξενίαν εἰς στιχοουργήματα, ἅτινα πρὶν ἀρροντίστως ἐδημοσιεύοντο ὀπωσδήποτε ; ὅτι ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦνται οἱ ἀκούμενοι ἐν τῇ συγχρόνῳ ποιητικῇ κινήσει ; ὅτι ἡ σύγχρονος ποιητικὴ παραγωγὴ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποιῆτου, προσφέρεται εἰς λίαν ἀραιὰς δόσεις, καὶ ὅτι ἀναλόγως πρὸς τὴν κατὰ π ο σ ὶ ὶν κίνησιν τῶν ἄλλων ἔθνῶν ἡ Ἑλλὰς παρίσταιται λίαν πτωχὴ ; ὅτι εὐχῆς ἔργον, θὰ ἦτο ἡ ὁσημέραι παρ' ἡμῖν κρατυνομένη συνείδησις καὶ ἀντίληψις τοῦ ποιητικοῦ στοιχείου νὰ καθίστατο αἰσθητοτέρα διὰ ποιητικῶν ἔργων πυκνότερον ἐμφανίζομένων καὶ διὰ συμπυκνώσεως τῆς φάλαγγος τῶν παρ' ἡμῖν ποιητῶν ; Καὶ πῶς τοὺς φαντάζεται ὁ ἰδεώδους τελειότητος μωρόσοφος οὗτος τοὺς πτωχοὺς αὐτούς ! Οἰστρομανεῖς καὶ « θρασεῖς καὶ ἀνακιδεῖς ἐξ ἀλαζονικῆς οἰήσεως ». Σῶσον, Κύριε ! Οἱ προσωπικῶς γνωρίζοντες καὶ παρακολουθοῦντες ἐγγύτερον τὸν βίον τῶν ἀξίων λόγου ἐκ τῶν ἡμετέρων ποιητῶν, αὐτοὶ ἄς μαρτυρήσουν περὶ τῆς θρασυτήτος καὶ τῆς ἀλαζονίας των, ἐκτὸς ἂν θρασυτῆς καὶ ἀλαζονίας ἐκλαμβάνεται ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον τινὲς ἀνέλαβαν κατὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ ἢ πρὸς τὰ παραγγέλματα τῶν δασκάλων ἀδιαφορίας των.

Καταγγέλλει δὲ τοὺς ποιητάς ὁ ἄνθρωπος ὡς θορυβοῦντας « καὶ δεινὰ παταγοῦντας », δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ διότι ταλμῶσιν οἱ ἀρχεῖοι νὰ δημοσιεύουν μὲ τὰς ὑπογράφας των ἐλῶ κ' ἐκει περὶ καὶ ἔμμετρα, ἀντί, λαμβάνοντες εἰς χεῖρας, δίκην εὐχολογίου, τὰς ἐπιφυλλίδας τῆς « Νέας Ἡμέρας » νὰ διέρχωνται τὸν βίον ἀσκητικῶς ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ καὶ σιωπῇ. Ὡ τῆς ἀλλοκότου εὐαισθησίας τῶν αὐτῶν τοῦ σοφοῦ ἐπιφυλλιδογράφου, μέχρι τοῦ ὁποῖου οἱ ἀπάλοὶ ψίθυροι δύο τριῶν στίχων καὶ ὁ γοργός ῥοῦς διηγηματογραφικῆς τινος περιόδου καταφθάνουν ὡς θόρυβοι καὶ δεινοὶ πάταγοι ! Τί νὰ γίνῃ ! καλὸν θὰ ἦτο οἱ καῦμένοι οἱ ποιηταὶ ἀντὶ νὰ κινῶνται δημοσιεύοντες

τὰ ἔργα των, νὰ στέκουν ὡς τὰ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα τοῦ παραμυθιοῦ, — ἴσως τότε θὰ ἐμάλασαν τὰς καρδίας τῶν Τεργεσταίων σοφῶν — καὶ ἀντὶ νὰ ἀγαπῶσι καὶ νὰ σέβωνται ἀλλήλους — ἀπαραίτητον παρακολούθημα τῶν συναντωμένων ἐν κοινῇ ἐργασίᾳ καὶ ἐμπνεομένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἢ ἀναλόγων φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, — ἀντὶ νὰ ἀποδίδῶσι τὴν πρέπουσαν τιμὴν εἰς τοὺς προηγουμένους αὐτῶν ποιητάς καὶ διδασκάλους, τοὺς φωτίζοντας καὶ κρατυνόντας τοὺς νεωτέρους ἐν τῇ ὁδῷ ἐφ' ἧς βαδίζουσιν, ἀντὶ τούτων, ἄγονοι τὸν νοῦν, καὶ σκαιοὶ τὴν καρδίαν, νὰ ἀποστηθίζουν ἐκ τῶν ἐπιφυλλίδων τῆς « Νέας Ἡμέρας » καὶ πάσης συντόμου καὶ πολυτόμου δασκαλικῆς φυλλάδας πᾶσαν ὕβριν, ἐκ τῶν ἀφθόνως κατεσπαρμένων ἐν αὐταῖς, ὑπερελληνίζουσιν ὁμως καὶ ὑπεράττικον, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὀρθογραφίας καὶ τῆς ὀρθοεπειίας καὶ μὴ « σεσυλημένην τοὺς γραμματικούς τύπους », ἀλλ' ἄρτιαν καὶ μοσχοβολοῦσαν ἀπὸ τὴν εὐγένειαν τῶν ἀρχαίων καταλήξων, καὶ νὰ ραντίζουν μὲ αὐτὰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοὺς ἀδιαφόρως παρερχομένους διαβάτας. Ἄλλὰ τότε θὰ ἐστερούμεθα ψυχοτερπεστάτης ἀπολαύσεως, διότι δὲν θὰ ἐδιαθάξαμεν εἰς τὰς σοφὰς ἐπιφυλλίδας ἀποκαλύψεις μηχανορραφιῶν, τῶν ὁποίων ἡ κωμικότης ὑπερβαίνει πᾶσαν περιγραφήν : « Πολὺ φοβοῦμεθα ὅτι ἐν τῷ πολυκρότῳ « γλωσσικῷ ζητήματι » λανθάνει ἐταιρία τις ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, ἧτις κέντρον μὲν ἔχει τοὺς Παρισίους, ἔνθα οἱ παράσιτοι τοῦ Ρενάν ἐκθειάζουσιν ἐκάστοτε τὴν γλωσσοπλαστικὴν τοῦ κ. Ψυχάρη μεγαλοφυΐαν, ἔδρας δὲ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κέρκυραν, ἔνθα φιλόδοξοι νεανίσκοι καὶ ἡλίθιοι στιχογράφοι καὶ κριτικοὶ θαυμάζουσι καὶ γεραίρουσι μέχρι κόρου ἀλλήλους ».

Πολλὰ φοβεῖται ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος, καὶ πρὸ ἐνός μόνου ἀτρόμητος δεικνύεται : πρὸ τοῦ γελοίου. Φαντάζεσθε τὸν Ψυχάρη, ὡς εἶδος Μεγάλου Ἀρχιερέτου, ἢ Ἰγνατίου Λογιόλα, ἀρχιεπισκόπου ἢ ἀρχιεπισκόπου ἢ ἀρχιεπισκόπου, ἢ κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω τί, τὸν φαντάζεσθε ἀνυψοῦντα τὴν σημαίαν τῆς διαβολικῆς ἐταιρείας, ἧτις ἔχει σκοπὸν τὴν διὰ πετρελαίου καὶ δυναμίτιδος ἀνατίναξιν τῆς Γλώσσης καὶ κατάλυσιν τοῦ βασιλείου τῶν ἐπιφυλλιδογράφων τῆς Τεργεστῆς ; καὶ φαντάζεσθε περὶ αὐτὸν χορεύοντα πανηγυρικῶς τοὺς παρὰσίτους τοῦ Ρενάν, δηλαδὴ τὸν Anatole France, ὅστις ἐπανειλημμένως ἔγραψεν ἐν τῷ « Temps » περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ποιητικῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Ψυχάρη, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν... « Revue bleue », τὴν « Journal des debats », τὴν « Nouvelle Revue », τὴν « Revue des études grecues », τὴν « Revue critique », εἰς τὰς ὁποίας οὗτος συνεργάζεται, καὶ ἐπὶ τέλους τὸ... Πανεπιστήμιον, ἐν τῷ ὁποίῳ διδάσκει ; Αὐτοὶ εἶνε οἱ καὶ αἱ παράσιτοι, συμπερι-

λαμβανομένων καὶ πάντων τῶν διευθυντῶν, συντακτῶν καὶ συνεργατῶν τῶν ἀνωτέρω φύλλον, καὶ παντός ἐπιστήμονος καὶ γλωσσολόγου — ὅποιος π. χ. ὁ Hovelacque ἐν τῇ «Linguistique» αὐτοῦ — μνημονεύοντος τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνδρός, ἢ ὅπωςδήποτε τιμῶντος αὐτόν. Ὁ χορός εἶνε ἄξιος τῆς ἀρχαίας κωμωδίας, ἀλλ' ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος εἶνε ἀντάξιός μόνον τοῦ Ἐηροχωρίτου ἥρωος τῆς νεωτέρας κωμωδίας. Πετάξατε τώρα ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων εἰς Κέρκυραν καὶ συλλάβετε ἐπ' αὐτοφῶρῳ τὸν «φιλόδοξον νεανίσκον» Πολυλᾶν καὶ τὸν «ἠλιθίον στιχογράφον» Μαρχορᾶν, καὶ μετ' αὐτῶν συμμορίαν ὅλην ἀγραμμάτων καὶ ἀλιτηρίων, Καλοσγούρων, Μαβίλληδων, Κεφαλληνῶν, καὶ ἄλλων, ὄχλου παντοδαποῦ συνωμοστῶν, γονυπετούντων πρὸ τῆς εἰκόνης ἐνός καταπτύστου αἰρετικοῦ καὶ ἀρχιληστοῦ, Σολωμοῦ καλουμένου, καὶ μυστικῶς διαβουλεύομένους τίνι τρόπῳ «θαυμάζοντες καὶ γεραίροντες μέχρι κόρου ἀλλήλους» νὰ καταπλήξωσι καὶ αὐτὸν τὸν ἀποκλειστικὸν πάσης σοφίας κλειδοκράτορα ἐπιφυλλιδογράφον τῆς «Νέας Ἡμέρας», ὥστε νὰ τοῖς παραδώσῃ τὰς κλεῖδάς του. Μεθ' ὃ διευθυνθῆτε ἀστραπηδὸν εἰς Ἀθήνας καὶ ὀρμήσατε ὡς κεραυνοὶ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Ἐστίας», ἔνθα ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασὸς ἔστησε τὸν θρόνον του. Ἐδῶ θὰ τοὺς συλλάβετε ὡς εἰς ποντικοπαγίδα ὅλους τοὺς ἀχρεῖους αὐτοὺς ἀμοιβαιοθαυμαστάς, ὅλο καὶ φιλοδόξους νεανίσκους, ὅλο καὶ ἠλιθίους στιχογράφους καὶ κριτικούς. Ἐνα κ' ἔνα. Χασιποτοῦντας καὶ ἀσημονοῦντας, λωποδύτας πάσης προελεύσεως· κάθε καρυδιᾶς καρύδι· πάλιν Πολυλᾶδες καὶ Μαρχορᾶδες καὶ Καλοσγούρους· ἐδῶ Πολίτην, ἐκεῖ Ροῖδην, παραπέρα Βλάχον, Ψυχάρην, Λάμπρον, Μηλιαράκην, Καλόγιαννον, Βικέλαν, Βιζυηνόν, Προβελέγιον, Καρκαβίτσαν, Παπαδιамάντην, Ξενοπούλον, Μαρτζώκην, Παράσχον νέους καὶ γέροντες, σοφοὺς καὶ ἀσόφους, πῶ νὰ τοὺς ἀριθμήσω ὅλους;

Ὅλοι αὐτοὶ δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ θαυμάζωσι καὶ γεραίρουν μέχρι κόρου ἀλλήλους, διότι ὑπὸ τοιοῦτον μόνον ὄρον δέχεται τὰ ἔργα τῶν πρὸς δημοσίευσιν ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐστίας» κ. Δροσίνης ὁ ἀσυνειδήτος οὗτος, ὅστις ἐπάγγελμα ἔχει τὸ νὰ καταπνίγῃ πᾶσαν φωνὴν μὴ ἀρέσκουσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἀνήγαγεν εἰς θρησκείαν τὸν αὐτοθαυμασμόν. Ἄν θέλετε νὰ κατοπτρεύσετε καὶ δημοσιογραφικὰ τινα κέντρα, π. χ. τῆς «Ἐφημερίδος», τῆς «Ἀκροπόλεως», τοῦ «Ἀστεως», θὰ ἀνακαλύψετε κ' ἐκεῖ φωλιὰς ἀμοιβαιοθαυμαστῶν. Λάβετε δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ πλεκτάναι τῆς ἐταιρίας ἐκτείνονται μέχρις Ἰνδιῶν, μέχρι τῆς Βομβάης, ὅπου ὁ Ἀργύρης Ἐφταλιώτης γράφει τὰ ποιήματα καὶ τὰ διηγήματά του, πάντοτε χάριν τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, καὶ ὁ κ. Πάλλης

μεταφράζει τὴν Ἰλιάδα «εἰς τὴν ἀσυνειδήτως καὶ ἐπὶ τὸ χυδαῖότερον παρακεχαραγμένην γλώσσαν.» Ἀπελπισία.

Οἱ θεσιθῆραι οἱ ματαίως κρούοντες τὰς θύρας τῶν ὑπουργείων, ἐκδικοῦνται ἐν τέλει μεταβάλλομενοι εἰς φλογεροὺς πατριώτας καὶ ὑβρίζοντες τοὺς κυβερνήτας ὡς προδότας τῆς πατρίδος. Οἱ νεανῖαι οἱ ἀνυπομονοῦντες νὰ διαλάμψωσιν εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ μὴ εὐρίσκοντες εὐμενῆ ὑποδοχὴν παρὰ τοῖς διευθυνταῖς τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων καταφεύγουν εἰς ἀνάλογον μέτρον ἀπαράβατον· ἐκδικοῦνται κατὰ τῶν ἄλλων, τῶν συστηματικῶς ἐργαζομένων, καὶ σχετικῶς εὐδοκιομένων παρὰ τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς, καταγγέλλοντες αὐτοὺς ὡς ἀμοιβαιοθαυμαζομένους. Τούτους μιμοῦνται οἱ κρονόληροι τὸν νοῦν, οἱ παρακμάζοντες συγγραφεῖς, οἱ ἀποτυγχάνοντες στιχογράφοι, οἱ σοφοὶ ἐπιφυλλιδογράφοι, καὶ πάντες ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν ὑποπτεύουν ὅτι τὰ γραφόμενά των εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἐκτιμῶνται—δικαίως ἢ ἀδίκως—ὑπὸ τῆς συγχρόνου γενεᾶς, τῆς σκεπτομένης καὶ αἰσθανομένης, καὶ αὐτοκολακεύονται ἀποδίδοντες τὴν ἀποτυχίαν των εἰς ποταπὰς ἀντιζηλίαις καὶ εἰς φανταστικὰς ἐταιρίας ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ. Φεῦ! ἴσως ἡ μεγάλη ἔλλειψις ἡμῶν τῶν σήμερον ὅπωςδήποτε καλλιεργούντων τὰ διάφορα εἶδη τοῦ λόγου εἶνε ὅτι στερούμεθα ἴσα ἴσα τῆς δυνάμεως τοῦ θαυμάζειν. Ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης οὐδὲν ἐπιφανὴν δύναται νὰ παραχθῆ ἐν τῇ Τέχνῃ. Ἡ ἀμοιβαία ἐκτιμήσις εἶνε τὸ καθήκον τῶν εἰλικρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἐν συναδελφότητι ἐργαζομένων· ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ὁ κυριεῦον πλανήτης ἐν Ἑλλάδι εἶνε οὐχὶ ὁ τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως, ἀλλ' ὁ τοῦ ἀμοιβαίου. . . ἀλληλοσφαγώματος.

Ὁ σοφὸς ἐπιφυλλιδογράφος λέγει πρὸς τούτους καὶ τινα, τετριμμένα, ἀσύνετα, καὶ ἀνόητα περὶ τῆς δημῶδους. Δὲν ἔχω καιρὸν καὶ ὄρεξιν νὰ ὑποκινήσω θέμα περὶ τοῦ ὁποίου ἀλλαχοῦ διαλαμβάνω ἐν ἐκτάσει κατὰ τὰς δυνάμεις μου. Περιορίζομαι μόνον ξηρῶς νὰ σημειώσω ὅτι οἱ γράφοντες τὴν δημῶδη φρονοῦσιν ὅτι ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ ὀρθοπέπεια δὲν εἶνε βέβαια ἀποκλειστικὸν γνώρισμα τῆς γλώσσης τοῦ σοφοῦ ἐπιφυλλιδογράφου τῆς «Νέας Ἡμέρας», πρὸς ὃν τελευτῶν, στέλλω πολλὰ πολλὰ χαιρετίσματα ἐκ μέρους τῶν ἀξιωτίμων κ. κ. Πολυλᾶ καὶ Ροῖδου, τῶν ὁποίων μετ' οὐ πολὺ ἐκδίδονται ἴδιαι συγγραφαὶ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Τὸν παρακαλῶ νὰ λογαριασθῆ με αὐτούς. Οἱ γράφοντες τὴν δημῶδη δὲν σκοποῦσι τὴν κατάργησιν τῶν κανόνων τῆς ὀρθογραφίας καὶ ὀρθοπέπειας, διότι χάριν αὐτῶν ἴσα ἴσα ἐρρωμένως ἀγωνίζονται, ἀλλὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Δασκαλισμοῦ, τοῦ ἀποκτηνοῦντος τὸν νοῦν καὶ ἀποξηραίνοντος τὴν καρδίαν.